

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

факультет журналістики

кафедра прикладної лінгвістики та літературознавства

кафедра іноземних мов

кафедра журналістики

кафедра філософії

**КОНЦЕПТИ, ДИСКУРС І ЕТИКА КОМУНІКАЦІЇ: ЛІНГВІСТИЧНІ,
ЖУРНАЛІСТСЬКІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ ВИМІРИ**

Матеріали міжкафедрального круглого столу

27 березня 2026 року

Одеса – 2026

**УДК 81'42:174.4:070(049.2)
К653**

Круглий стіл проведено відповідно до наказу ректора Національного університету «Одеська юридична академія» від 03 березня 2026 р. № 462-59

Організаційний комітет конференції:

Голова оргкомітету:

Мінас АРАКЕЛЯН – проректор з наукової роботи, доктор юридичних наук, професор.

Заступники голови оргкомітету:

Олена СКАЛАЦЬКА – декан факультету журналістики, доктор філософських наук, професор.

Мирослава МАМИЧ – завідувач кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства, доктор філологічних наук, професор.

Олексій ФЕДОТОВ – начальник науково-дослідної частини, доктор юридичних наук, професор.

Робоча група:

Юлія ТОМЧАКОВСЬКА – завідувач кафедри іноземних мов, доктор філологічних наук, доцент.

Вікторія КОЛКУТІНА – завідувач кафедри журналістики, доктор філологічних наук, професор.

Ігор ШАМША – в.о. завідувача кафедри філософії, кандидат філософських наук, доцент.

Анастасія КІСЕЛЬОВА – доцент кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства, кандидат філологічних наук, доцент.

Таїсія ІВАНІЙЧУК – директор наукової бібліотеки НУ «ОЮА»

Метою круглого столу було осмислення ролі мови, комунікації та дискурсивних практик у сучасному суспільстві, а також етичних засад інформаційної взаємодії в умовах розвитку медіа й цифрових технологій. Учасники обговорили проблеми медійних маніпуляцій, поширення фейкової інформації, етики комунікації, меж свободи слова та впливу соціальних мереж і генеративного штучного інтелекту на суспільну свідомість. Окрему увагу приділено лінгвістичним і філософським аспектам формування смислів, істини та відповідальності за комунікативні дії. У підсумку наголошено на важливості критичного мислення та формування етично відповідального інформаційного середовища.

Матеріали та пристатейна література публікуються в авторській редакції. За достовірність фактичної інформації у публікаціях відповідальність несуть автори.

Концепти, дискурс і етика комунікації: лінгвістичні, журналістські та філософські виміри : матеріали міжкафедр. круглого столу (м. Одеса , 27 березня 2026 р) / упоряд.: М. В. Мамич. Одеса : НУ «Одеська юридична академія», 2026. 110 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/32787> ;DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.32787>

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

Сташук Т.

Лексичні особливості англомовних астрологічних прогнозів70

Строченко Л.

Концептуалізація феномену геніальності в англомовних наївній і науковій картинах світу.....74

Телецька Т.

Репрезентація концепту «свобода» у політичному дискурсі (на матеріалі промов Е. Макрона).....78

Томчаковська Ю.

Концепт *waag* в англомовному медіадискурсі.....81

Томчаковський О.

Освітній дискурс як полікодовий феномен..... 85

Тупікова Т.

Англійські запозичення в сучасній німецькій юридичній термінології та проблеми їх перекладу українською мовою.....88

Чубук О.

Платформізація журналістики і нова логіка побудови медіаісторій.....92

Шамша І.

Музика як комунікація: антропологічні засади.....97

Шевченко-Бітенська О.

Юридична термінологія в умовах цифровізації права: тенденції, трансформації та європейський вимір.....102

Олена ШЕВЧЕНКО-БІТЕНСЬКА,

кандидат юридичних наук, доцент

доцент кафедри іноземних мов

Національного університету

«Одеська юридична академія»

ЮРИДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПРАВА: ТЕНДЕНЦІЇ, ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР

Цифровізація правових процесів істотно трансформує сучасну юридичну терміносистему. Впровадження електронного судочинства, цифрових реєстрів, електронної ідентифікації, автоматизованих систем обробки даних формує нові об'єкти правового регулювання, що потребують мовної фіксації. Водночас гармонізація українського законодавства з правом Європейського Союзу зумовлює активне запозичення та адаптацію європейської правничої термінології.

Метою дослідження є виявлення тенденцій розвитку юридичної термінології в умовах цифровізації права та порівняння їх із відповідними процесами в праві ЄС. На жаль, нами не виявлено жодного лінгвістичного дослідження, присвяченого цифровізації права, хоча науковці досліджують термінологію інших наук у цьому напрямку (Артиш, Левун, Петрова, 2024; Вергун, 2021; Шилінська, 2019).

Цифровізація права в Україні закріплена в низці нормативних актів, що містять нові терміни та дефініції. Так, ст. 5 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» визначає *електронний документ як інформацію, зафіксовану у вигляді електронних даних*. Закон України «Про електронні довірчі послуги» (ст. 1) містить терміни: *кваліфікований електронний підпис; електронна ідентифікація; електронна печатка*. Наведені терміни відображають розширення традиційних понять *документ і підпис*. Ст. 100 Цивільного процесуального кодексу України визначає

електронні докази як інформацію в електронній формі (*вебсайти, текстові повідомлення, метадані* тощо). Аналогічні положення містять ст. 96 Господарського процесуального кодексу України та ст. 99 Кодексу адміністративного судочинства України. Таким чином, завдяки цифровізації поняття *доказ* зазнає семантичного розширення.

Кримінальний кодекс України (ст. 361) передбачає відповідальність за несанкціоноване втручання в роботу комп'ютерних систем. Тут юридична термінологія інтегрує технічні поняття: *автоматизована система, комп'ютерна мережа, електронні дані*.

Закон України «Про віртуальні активи» (ст. 1) визначає *віртуальний актив* як *нематеріальне благо, що має вартість та є об'єктом цивільних прав*, формуючи нову цифрову терміносистему.

Гармонізація українського законодавства з правом ЄС зумовлює запозичення та адаптацію термінів, що вже усталені в європейському правовому просторі. Регламент (EU) No 910/2014 (eIDAS Regulation) використовує такі терміни: *electronic signature; qualified electronic signature; electronic seal; electronic identification*. Українські терміни *кваліфікований електронний підпис* та *електронна печатка* є прямими відповідниками європейських понять *qualified electronic signature* та *electronic seal*.

General Data Protection Regulation (GDPR) (Regulation (EU) 2016/679) оперує такими поняттями: *personal data; data controller; data processor; right to be forgotten; data breach*, яким в українському праві (Закон України «Про захист персональних даних») відповідають – *персональні дані, володілець персональних даних, розпорядник персональних даних*. Проте деякі концепти, як-от *right to be forgotten*, не мають повністю усталеного термінологічного відповідника, що свідчить про процес термінологічної адаптації.

Digital Services Act (Regulation (EU) 2022/2065) містить терміни: *online platform; very large online platform; illegal content*. Artificial Intelligence Act (AI Act, 2024) використовує *high-risk AI systems; general-purpose AI model; risk management system*. Слід зазначити, що в українському законодавстві

відповідні терміни ще перебувають у процесі формування, а це створює небажану варіативність перекладів і дефініцій.

Convention on Cybercrime (Budapest Convention) містить такі поняття: *illegal access; data interference; system interference*. Український Кримінальний кодекс (ст. 361–362) фактично відтворює ці концепти в адаптованій формі: *несанкціонований доступ; незаконне втручання в дані; незаконне втручання в роботу системи*.

Проведений порівняльний аналіз дозволив виокремити такі спільні тенденції, як гармонізація термінології – адаптація українських термінів до стандартів ЄС; англіцизація правничої мови – використання англomовних термінів без перекладу (*compliance, blockchain, smart contract*); стандартизація дефініцій – прагнення до уніфікованих визначень у межах міжнародного правового простору; інтеграція технічної та правової лексики – формування гібридних терміносистем.

Процеси гармонізації українського законодавства з правом Європейського Союзу актуалізують проблему адекватного перекладу юридичної термінології. Цифрове право формує нові поняттєві структури, що часто виникають у межах англomовного правового дискурсу та потребують системної адаптації в національній терміносистемі.

Однією з ключових проблем є встановлення функціональної еквівалентності між англomовним терміном і його українським відповідником. У більшості випадків, як видно з наведених вище прикладів, переклад відбувається шляхом калькування, що забезпечує формальну точність. Однак окремі терміни потребують концептуальної адаптації. Наприклад, *right to be forgotten* в українському дискурсі функціонує як *право на забуття*, хоча нормативне закріплення цього поняття ще не повністю стабілізоване.

Проблемною є і термінологічна варіативність у сфері цифрових технологій: *compliance* – *комплаєнс* / *відповідність нормативним вимогам*; *blockchain* – *блокчейн* / *розподілений реєстр*; *smart contract* – *смайт-*

контракт / розумний контракт. Відсутність усталеного перекладу створює ризик неоднозначності в нормативних текстах. Для юридичної мови, що вимагає максимальної точності, така варіативність є критичною.

У процесі перекладу юридичних термінів цифровізації зазвичай використовуються такі стратегії, як калькування (*electronic seal* → *електронна печатка*); транслітерація / запозичення (*blockchain, compliance*); описовий переклад (*general-purpose AI model* → *модель штучного інтелекту загального призначення*); адаптація через правову традицію (узгодження з чинною українською терміносистемою). Оптимальна перекладацька стратегія має враховувати як лінгвістичні, так і правові чинники – відповідність національній правовій системі, усталеність терміна та його зрозумілість для правозастосувача. У межах інтеграції до європейського правового простору важливо забезпечити уніфікацію термінів у перекладах регламентів та директив ЄС; узгодженість термінів у національному законодавстві; співпрацю правників і лінгвістів під час нормотворення; використання офіційних термінологічних баз (зокрема IATE – InterActive Terminology for Europe). Зрозуміло, що перекладознавчий аспект цифрової юридичної термінології є не лише мовною, а й правовою проблемою, що впливає на ефективність імплементації норм ЄС у національне законодавство.

Отже, цифровізація права є потужним чинником трансформації юридичної термінології як в Україні, так і в Європейському Союзі. В українському законодавстві закріплено нові поняття, що відображають цифрові реалії. Порівняльний аналіз із правом ЄС засвідчує процес гармонізації термінології та поступове наближення української терміносистеми до європейських стандартів. Водночас існують виклики, пов'язані з перекладом, стандартизацією та забезпеченням зрозумілості правових текстів. Відповідно, цифровізація права не лише модернізує правове регулювання, а й формує нову мовну модель юридичного дискурсу, що потребує системного лінгвістичного аналізу та нормативної уніфікації.

Література

1. Артиш, О., Левун, Г., Петрова, С. (2024). Вплив сучасних технологій на розвиток лексики англійської мови: аналіз ІТ-термінології. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. Філологія, (1 (11), 5 – 9.
2. Вергун, Л. (2021). Особливості перекладу нової англійської термінології цифрової освіти українською мовою. *Актуальні питання іноземної філології*, (13), 45 – 50.
3. Шилінська, І. (2019). Способи термінотворення галузі «Інформаційні технології». *Південний архів (філологічні науки)*, (78), 89 – 91.